

ՀԱԿՈԲ ԶԱՔՐՅԱՆ

Sonır fuq̄is

Օգոստոսի 27-ին կառավարության նիստին ՀՀ վարչադես նիկողոս Փաշինյանը հայտարարել էր, թե տարածաշրջանային բաղադրականության թեմայով որոշակի հրաժարակային դրական ազդակներ կան Թուրքիայի կողմից, ավելացնելով. «Մենք այդ ազդակները կզնահատենք եւ դրական ազդակներին կողատասխանենք դրական ազդակներով»: Ազդակի դարագային ՀՀ վարչադեսը նկատի ուներ Թուրքիայի նախագահ Ռեժեփ Թայիփ Էրդողանի օգոստոսի 25-ին, Խլաթում 1071-ի Մանազկերտի ճակատամարտի սարելիցից նախօրյակին, օսմանյան դեսպանների առջև ունեցած ելույթը, որտեղ նա ասել էր, թե Լեռնային Ղարաբաղի օկուտացիայի վերացումը տարածաշրջանում խաղաղության եւ կայունության հաստատման նախադրյալներ է ստեղծել, ու եթե Դայաստանը ընդառաջ գնա այդ նախադրյալներին, ապա իրեն կդիմեն անհրաժեշտ բայլեր:

Երդողանը, սակայն, դրանով չի բավարարվել, այլ, ինչպես «Ակոսի» օգոստոսի 28-ի համարում հրամարակված հարցազրոյցում է ներկ դուսահայ ժաղաքական գործիչ **Գայուս Զալբրունան-Գավարիլովը**, խոսել է նաեւ հարեւանների հետ հարաբերությունները աշրածային աճբողջականության եւ ինքնիշխանության հարգման հիման վրա զարգացնելու անհրաժեշտության մասին։ Ելնելով այդ հանգամանիցից, դուսահայ գործիչը ասել է. «Երդողանի հայտարարությունների մեջ որեւէ դրական երեւուր չեմ տեսել Յայաստանի նկատմամբ։ Եիշ հակառակը՝ նա աշոյւծ կտրած ուզում է ծնկի բերել Յայաստանը, իսկ դա ենթադրում է, որ Յայաստանը հողային դահանջ չունենա, հրաժարվի 1915-ի միջազգային ձանաշման ձեռքբերումներից, վերահստատի Կարսի տասնամյակին է»։

Ար Դայամասագործ եւ այլս»:

Սեմբենթերի 21-ին Հայաստանի քաղաքաշհան դեկավարները՝ ոսիլկանների, անվտանգության աշխատակիցների ուժեցաված հսկողությանը այցելեցին Եռարլուրի զինվորական դաճթեոն:

Ամենայն հայոց կաթողիկոս Գարեգին
Երկրորդ նրանց հետ չէ:

Եռաբլուրի մուտքի մոտ զրկված գինծառայողներից մեկի հայրը գտնեց՝ Նիկողայասահման ես ամուսին զրկված տուրքի համար։ Կարմիրբերեսավորների խումբը վազգով մոտեցավ ու նրան բերման ենթարկեց։

Երդողանը դրական ազդակներ է հաղորդում,
թե՞ օգսվելով կաթվածահար արված
Հայաստանի ծանր կացությունից՝
կամ է թելադրում հայ ժողովրդին

Էլ արձագանքը բանավոր լինի,
որտեւ դետության համար դար-
սավորեցնող են, այն էլ միջազ-
գայնորեն, նախագահի, Վարչա-
պետի եւ արտօնութեան գրավոր
հայտարարությունները գրավոր
թե բանավոր: Ավելին, արձա-
գանքել Երդողանի ազդակնե-
րին, կաշառակի միջազգայն-
ութեան օրինականացնել Թուրքիա-
յի ճամանակությունը 44-օրյա
դաշերազմին, դրանում վածկա-
կան ահաբեկիչների ներգրա-
վումը, Ալրեժանին ցուցաբե-
րած անվերադարձ ռազմական
աջակցությունը, ինչպես նաև
Երդողանի դաշերազմի օրերին
արած հայտարարությունը, թե
Թուրքիան այս դաշերազմին
ճամանակում է 1915-ին երի-
թուրքերի կիսա թողած գործը
Վեցնական պատրիա հասցե-
լու նորաւոկով:

Զանի որ այս հայտարարությունից հետո ՈՌ նախագահ Վլադիմիր Պուտինն էրդողանին հօչքակել է իր լսավորությունը, ուստի ինքնարեւաբար արդարացվում է նաև Էրդողան-Պուտին համառնօթականությունն

• Այս լատագութազգությունը ունի բարեկարգ առաջնորդիչ առանձինություն:

ծահար արված Հայաստանի եւ ահաբեկված հայ ժողովրդի Հարցի էռթյունը, սակայն, այս ամենով չի սահմանափակվում: Երդողանի օս դրական ազդակների ֆոնին հանկարծ Թուրքիայի արտգործնախարարը **Սեւլուք Զավուրօղլուն**, երես չեմ սխալվում սերտենքերի 7-ին, հայտարարում է. «Հայերն աչ ունեն որիշեների հողերի մրա»:

Ի դեռ՝ 2011-ի մարտին, Երևանի Սիրիային ղարսաղրվեց չարբասիկ ներքին ղատերազմը սեղմենքերին երդողանը ի լուսավորի թուրքական զորքերով։ Սիրիա ներխուժելու, Երես ժամում Հայերը, իսկ Երևան ժամ հետո Դամասկոս հասնելու ղարսաղամություն հայնեց, որ նանազի կանգնի օնայան ճգկիթուն։ Արքորդնախարար **Ահմեդ Դավութօղլուն** ավելի անհամբեր գտնվեց։ Նա Դամասկոս էր հասնում Երես ժամում, Եթե իհարկե թուրքական տանկերը կարդանային ժամում զարգացնել գոնե 180 կմ. արագություն։

ԹԵԵՒ ԴԱ ՏԵՂԻ ՀՈՒՆԵցավ, ՍԱ-
ԼԱՎԱՆ ՄԻՐԵԿԱՐԵՆՈ ՅԱՎԵՐՈ ԽԵ-

չակվեց Թուրիհայի 82, իսկ Դամակընոս՝ 83-րդ նահանգը։ Մինչ այդ ննան դատվին արժանացել էր Մոստվը: 2017-18 թթ. թուրբական զորենքը գրավեցին Զարաբլուսը, Ազազը, Ալ Բարն ու Աֆրինը, Իդլիբը չհաշված, Թուրիհան սկսեց յուրացնել այդ խաղաները, նշանակելով կառավարիչներ, որոնցում շօջանառության մեջ դրվեց թուրբական լիրան, բացվեցին թուրբական դատարաններ, ինչդեռ նաեւ Գազիհանթերի համալսարանի ֆակուլտետներ:

Ինչ վերաբերում այլոց հողերի վրա աչք ունենալու Դայաստանին հասցեագրված մեղադրանին, այս հողերը, եթե խսդրայստես կոչված Արեւելյան Անատոլիայի մասին է, Արեւմտահայաստանի հողերն են, հաստատված ԱԱՆ-ի նախագահ Վոլոդ Վիլյոնի իրավարար որոշումով եւ Սեպիր դայնանագրով։ Դանով հանդերձ Դայաստանի բարձրագույն ղեկավարությունը ոչ մի անգամ հավակնություններով հանդես չի եկել։ Զավուուուլուն չէր կարող չիմանալ այդ մասին։ Կնշանակի նա հանդրավի մեղադրաններով փորձում է արդարացնել ինչպես Դայաստանի նկատմամբ Թուրիֆիայի ակնհայտ թշնամական բաղադրականությունը, այնուև էլ 44-օրյա դատերազմի ընթացիում կատարած բոլոր չարագործությունները, ոչ դակաս չարանենո հաւաքարեներով։

Արհասարակ միջոբետական
հարաբերություններում գործում
է փոխադարձության սկզբունք։
Գուցե Դայասաւանը չի կարող
փոխադարձել Թուրքիայի չարա-
գործությունները, սակայն
միանգամայն կարող է դաշտու-
նական հայտարարություններով
դատապարտել թուրք դեկապար-

ԱՆԿԱԽՈՒԹՅԱՆ ՕՐՎԱ ՊԱՏԱՌԻԼԿՆԵՐԸ՝ ԵՌԱԲՐԵՆԻՐՆԻՄ

թյան: Ոչ մեկը մատը մատին չի սկսել:
Սղասել են բուրքը գտնի անտառներում,
երեսներին ոչնչացնի, մարմնները սա
մեզ: Վիդեն կա, որտեղ ողբան վզին կա-
տառք իւր են տակն եենց աս ողբանը

Էլ բերին սվին մեզ»,- դատմել է զոհված գինը Արք Հայոց:

Նիկոլ Փաշինյանի գլխավորությամբ
դատումը այցը Եռաբլու ուղեկցութեան
մեջ որորի արամձին որություններու

ՍԵՎԱԿ ՎԱՐԴՈՒՄՅԱՆ

Թուրքիայի նախագահ Ռեեբեկ Թայիփ Էրդղամի՝ օրեր առաջ արած հայ-սարարությունը, թէ Հայաստանի վարչապետ Նիկոլ Փաշինյանը Վրաստանի վարչապետի միջոցով իրեն հանդիմելու առաջարկ է արել, հերթական սառը ցնուզն էր ոչ միայն ընդդիմադիր գործիչների, այլ նաև հասարակության մեծ մասի համար: Դատկադիմությունը 44-օրյա դաշտարազմից հետո, երբ նահատակված դդամերի մեծամասնությունը թուրքական արտադրության «Բայրաբերա» անօդաչու թռչող սարերի հարվածից են զոհվել, Հայաստանի վարչապետի՝ Թուրքիայի գործընկերոջ հետ հանդիմելու ցամկությունը մի շարժ հարցեր է առաջացնում: Ինչո՞ւ, ինչ օրակարգով ու ինչ հարցերի ուրաց է Փաշինյանը զրուցելու Ադրեզանի բանակը ճահաբեր բոլոր տեսակի գեներով զինած Թուրքիայի առաջնորդի հետ. զոհվածների հարազաներն են ահազանգում:

Ազգային ժողովի «Պատկվ ունեմ» խմբակցության ղազամակոր Տիգրան Արքահամբան այն համոզում ունի, որ գործող հօխանությունների օրի հարթութական հարաբերությունների թեման օրակարգ բերելու անվտանգության սղանալիք կնօւանակի: «Ազգ»ի հետ զրոյցում բացառում է՝ եթև Թուրքիայի հետ հարաբերություններ կառուցելու առումով, եթև արժանադրական բաղադրական դիրքավորում աղահովելու տևանկյունից հօխանությունը որեւէ խնդիր չի կարող լուծել: Ըստ նրա, Երդղանն ինչշան էլ խոսում է հարաբերություններ կարգավորելու ղազամականության մասին, ակնհայս է, որ Թուրքիայի դիրքուումը

Արձանագրություն

«Իշխանական արտուրդ» ժանրից

Արսուր 1. «Մենք մեր լար-
տությունը դիմի փոխակեր-
պենի հաղթանակի, բայց դի-
մի փոխակերպենի նաև հաղ-
թանակի մեր բանաձեւը, ո-
րովիետեւ դասնությունը դա է
ցոյց սկզբ: Հաղթելու համար
դարտադրի չէ, երբեմն՝ նով-
ճիսկ դեմք չէ հաղթել ուրիշ-
ներին», - ՀՅ անկախության
30 ամյակին նվիրված հան-
դիսության ժամանակ ասել է
վարչապետ Նիկոլ Փաշի-
նասին:

Արտուր 2. Տաղիկսամնի նախագահ Եմոնայի Ռահումանի՝ Հայաստանի Հանրապետության անկախության 30-րդ հիկոր Փաշինյանին ուղարկուական ուղերձում ասել է. «Ծննթացիում Հայաստանն ուներ բումների մի ամբողջ շարք՝ Ենիսեսկան զարգացման, օրենքացության բարելավման և ասպարեզում իր դիրքի ամրագում»:

Արսուր 3. «Աղեկվադ» միաբանության ղեկավար **Արքուր Դանիելյանը** սեղտեմբերի 22-ին բերման է Ենթարկվել ոստիկանության բաժին, աղա Իհշ անց բաց թողնվել։ Բանն այս է, որ նա սեղտեմբերի 7-ին գրառում է արել Եւ հայինել Ալենին։ Ոստիկանությունում հարցրել են՝ ում է նա նկատի ունեցել։ Արքուրը դաշտախանել է... Ալեն Դելունը՝

Հայաստանի հետ հարաբերվելու առումով չի փոխվել: «Երդողանը շարունակում է ղնդել, որ Արցախյան հարցի բանակցային գործընթացում Թուրքիան ակտիվ դերակատարում դեմք է ունենա, ու աջակցում է Ադրբեյջանի՝ Սյունիին դեմի Նախիջևան միջանցի ունենալու ցանկությանը: Բացի վերոնշյալը Թուրքիան, զինելով ադրբեյջանական բանակն ու բարձրացնելով դրա մարտունակությունը, փոփոք եղբորք հաջորդ դաշտապահին է դատարանում: Այսինքն՝ մտածել, թե Թուրքիան իրադես դատարաս է նորմալ երկխոսության, միամտություն է: Նշանակած առաջնային պատճենը կամ չի փոխվել, եւ Հայաստան-Ադրբեյջան սահմանին վերջինիս կողմից իրահրվող սադրանքների հետևում շարունակում է Թուրքիան մնալ», - ասում է դատագանձնություն:

Արքահամյանը դժվարանում է ասել,
թե ինչի շուրջ կարող են գրուցել Երդ-
դանն ու Փափմյանը, եթե հանկարծ
հանդիմեն, բայց Ենթադրում է. «Փափ-
մյանը գուցել կարծում է, որ Թուրքիայի
հետ սահման բացելով կարող է ինչ-ինչ
հարցեր լուծել: Բայց գոնե այս փուլում
նման բանը միանաւակ ընդունել, ուս
դա դրական գործընթաց համարել, չի
կարելի, որովհետեւ դեռ դարձ չի, թե Հա-
յաստանի ղետական գերատեսչություն-
ներն ու ինստիտուտները դարձան են ար-
դյոյն մեր նկատմամբ թշնամաբար տրա-
մադրված ղետության հետ հարաբերու-

թյուններ կարգավորել՝ անցակետերից
մինչեւ անվտանգային միջոցառումներ»

Նիկոլ Փաշինյանի յուրաքանչյուր նախաձեռնություն, հատկապես եթե դա վերաբերում է արտաքին քաղաքականությանը, «Հայաստան» խմբակցության դաշտագույն քրիստոնեակադեմիանը մեծ վախով ու թերահավատությամբ է ընդունում: Ինքներ դատեն, ասում է, նորանկախ Հայաստանի դատարկության ամենաթույլ, դարտության փաստաթուղթը ստուգրած, դարտությունը մարմնավորող դեկավարը նոր գործընթաց է ցանկանում սկսել Հայաստանին դարբերաբար ստղառնացող, ընդամենը մեկ տարի առաջ մեր դիմ կրվող, մեզ ցեղաստղանաձն ու նախադպայամաններ թելադրող դետության հետ:

«Եթե նման համդիլում, այնուիետե
որուակի սփում-դայնանավորվածու-
թյուններ լինեն, առա դա ուղղակի արե-
է լինելու մեջ մետականութան համար»

Մարդը, որ չի կարողանում թշնա-
մական դետությանը սփիդել կա-
տարել իր հիմ սանձնած դարսա-
կանությունները (Վերադարձնել
հայ ռազմագերիներին), իր գավա-
ռական «ըուստիրությամբ» մի նոր
գործընթաց է ցանկանում սկսել
տարածաշրջանի հզոր խաղացող-
ներից մեկի հետ: Փաստացի ամե-
նաքրոյլ վիճակում գտնվող Հայաս-
տանի մասնաւում են մի գործընթացի
մեջ, որ նրանից հնարավորինս շատ
բան կարողանան կորցել: Այլ բան,
բան «թշնամական» անունը տալ
ծրագրին, հնարավոր չէ: - նույն է

արդանյանը:
Ի տարերություն ընդդիմադիրների,
իշխանական թեկի ղատօնամավոր **Աւր-**
այ Բագրայյանի կաթիռով՝ Հայա-
ստան ուղիղ՝ չուղի բոլոր հարեւանների
և ղետք է հանդիրի ու բանակցի:
Ժուրիիայի նախազարդ հայտարարել է,
Հայաստանի ղեկավարության հետ
ատրաս է բննարկելու ռազմավայրա-
կան իրավիճակը: Դրանից հետո է, որ
սյկական կողմն արձագանքել է՝ մենք
ուսումնական դաշտավայր տեսական է բննարկելու ա-
սածածաջանային խնդիրները: Մենք դա
ուսումնական դաշտավայր տեսական է բննարկելու ա-
սածածաջանային խնդիրները: Մենք դա
ուսումնական դաշտավայր տեսական է բննարկելու ա-
սածածաջանային խնդիրները: Մենք դա
ուսումնական դաշտավայր տեսական է բննարկելու ա-
սածածաջանային խնդիրները:

Ծարժիր, շարժիր տղա դրոշակը

Կոկորդիլոսների կենսաբանական դասարակգումից ու հելքարի թվաբանական չափումներից գլուխ չհանելուց հետո *Պետական գույի կառավարման կամիստեի նախազահ Գարիկ Սարգսյանը* որոշել է դրու ծածանելով գրավել: Իր հարազա Արարատի մարզում, որտեղ իշխանակիոնությունից հետո մինչեւ 44-օրյա դատեազմի ավարտը նարգմետ էր աշխատում:

Սարգսյանը Քայաստամի ամենամեծ դրուն է տեղադրել: 12 մետր Երկարությամբ, 6 մետր լայնությամբ դրուց տղադրվել է 35 մետրանոց ամրան-ձողի վրա՝ թշնամու ուղղի նշանառության տակ: «Իմ անձնական նախաձեռնությամբ ու սեփական միջոցներով եմ Երասխում դրու տեղադրել», - ասում է Սարգսյանն ու հավելում, որ ծածանվող դրուց նվիրվում է 30-ամյա հանրապետության անկախության տոնին ու պատության, ինքնիշխանության համար իրենց կյանքը զոհած հայության դիմության:

Անձնական միջոցներով դրու ծածանող նախկին նարզաբետը, որ ծնունդով հենց Արարատի նարզից է, հուսով ենի, լավատեղյակ է, թե ինչորեւ են ապրում Երասխի բնակիչները՝ թշնա-

Է այդ ամենի լուծնան բանալին՝ դրու է ծածանում: Փաշինյանի գլխավորած իշխանությունն ասես յուրօհնակ բռնլություն ունենա դրուների Ակատմանը: Դեռ Երկու տարի առաջ դաշին հենած ու փոքրինչ փուռս-ված դրուի համար Փաշինյանն էր Պետական եկամուտների կոմիտեի աշխատակիցներից մեկին ազատում աշխատանքից:

Դրուի համեմտ ակնածանն անխոս գովելի է, բայց այն դողովիզմի է վերածվում, եթ կարեւոր հարցերը թողած՝ ձեւականության հետեւ եւ ընկնում: Լրագրողների հետ գրսցում, օրինակ, Երասխի մի բնակիչ անկեղծ ու ազմիվ հարց է տալիս «Դիմա այս դրուի բարձրությունը տեսնելով՝ թուրք չի կրակելու: Մանով անվանության հարցը լուծվի՞ն է»: Դարց դատասխանը, կարծում եմ, հայտնի է Գարիկ Սարգսյանին: Նրա համար դարձ է նաեւ, որ Երասխում տեղադրված Եռագույնից չեն կաւկանոնվելու Գորիս-Կապան ճամատարին կանգնած աղրբեջանցի սահմանադարձը ներն ու օսրունակելու են գենից վրա ամրակցված դամակով մարել Արցախից ժամանող ավտոբուսների վրա

Ֆակտագիր Արցախի դրույթը:
Սարգսյանի նախաձեռնությանք «Դամական» դրույթը սեղադրվելու հետո նոյն օրը առբեջանական կողմնը որոշել է GPS-ով նոր սահմաններ գծել Արցախի Մարտունու շրջանի Մաճկալաշեն գյուղում: Անարասի վանդի հարակից տարածքում դիրքերն առաջ տալու մտադրությունից հետո առբեջանցիները դահանջել են հանել վանդի վրա սեղադրված Արցախի դրույթը: Ռուսական կողմը սակայն նրանց առաջ շարժվել չի թողել, բայց վանդի դահմանությանք զբաղվող հայերին էլ հորդորել է՝ համեմատ Արցախի դրույթը, ու այն փոխարինել ՀՀ եռապահությունը:

ԳՈՎԱՐԻՎ: ՄԵՎԱԿ ՎԱՐԴԱԽՄԱՆ

ԳԵՂԱՄ ՔՅՈՒՐՈՒՄՅԱՆ

Մերօյա հայաստանյան առօրյան յուրօհնակ է անցնում: Օքի լիմի, որ հանրությանը բաղադրական ու սննդական բնույթի որեւէ իրադարձություն չիրանցվի, մեր ճարդկանց ուշադրությունը չսեւեռվի գրեթե Երրորդ-չորրորդական որեւէ հարցի ուղղությամբ, երբ ՀՀ կայացման ու զարգացման խնդիրներն օրակարգային չեն դիմարևում ու համարվում:

Այսօր նորընիր ազգային ժողովի արտահերթ հրավիրված նիստում համանման մի վիճակ կստեղծվի. օրակարգ է հայտարարվել Երկրի Վարչա-սարածային կառուցվածքը, զուտ բաղդական նորատակով՝ ՀՀ համայնքների հերթական անգամ խոռորացումը: Թե ինչի է հանգեցրել մինչ

կոռուպտացիա հիշակվածի հիմքում այս նույն խուռացում կոչվածի գաղափարն էր դրված, որն արդեն զոյսություն չունեցող համայնավարության յուրօհնակ մեկնաբանություն էր ընդամենը։ Բայց չէ՞ որ համայնավարության հիշակած արժեթերը նույնանձն գրավիչ էին, որքան կոռուպտացիվ ներ հայտարավածի, որոնք իրական կյանքում ու հարաբերություններում գրեթե սնանկ դարձան, անարժեք ու անիրազորելի ինչ-որ բան։

գոյն բավարարման միջոցով, ուրախացնայինը կենդանական ծագման սնունդն է, այստեղ էլ կարենա-մսամբերները։ Երկիր մոլորակի չորս կողմերում այս չափորոշչից տեղումը բերում է կայուն աղբատության, որդիսի ուղղության մերօրյա Դայասամի հանրապետությունը, ուր տեսության սուլ միջոցներով խրախուսավում է բանջարա-բուտանա-այգեգործական ոլորտը, երկիրը դարձնելով այլոց ծիրանի ու լոլիկի մասակարարման կղորդ։

Կստհ Են հայաստանյան հանրության որոշակի ժօջանակներում, այդ թվում իշխանականում, գիտեն հայ զյուղն ու զյուղաբնակին կայացնելու ու զարգացնելու միջոցները, որն այսօր փոխարինվում է նրա հասվին ՀՀ բանկային հաճակարգն ու վերամշակողների ժահերը սղասարկելով: Այգելիք զարգացման

գոյն բավարարման միջոցով, ուր
առաջնայինը կենդանական
ծագման սնունդն է, այստեղ էլ՝
կարնա-մսամեթերթը: Երկիր մո-
լորակի չորս կողմերում այս չա-
փորոշիչ ժեղումը բերում է կա-
յուն աղքատության, որդիսի ուղղու-
վրա է մերօյ Դայաստանի համ-
րապետությունը, ուր դեռության
սուլ միջոցներով խրախուսավորմ է
բանջարա-բռնականա-այգեզոր-
ծական ոլորտը, երկիրը դարձնե-
լով այլոց ծիրանի ու լոլիկի մա-
սկակարարման կղորդ:

Իսկ տեսք ինչ է անում ճիշտ մեր տարածքն ունեցող մոտ 12 մլն բնակչությամբ Բելգիան: Հաջահատիկային մշակաբույսերի զգալի ծավալների արտադրության ընորհիկ դրամի որդես լիարժեք անասնակեր է օգտագործում եւ օր 20 եւ ավելի լիսր կաթնասպության ու խոռոչ կենդանիների օրական մոտ 1,5 կգ խաչաձի ար-

Մի արեւ այդ խուճացնիս մոզնակածը

այս արվածը, հանրությունը հիմնականում տեղեկանում է հշխանական Հ-1 հանրային հեռուստաշնչերության գրեթե գովազդային լուրերից, բանզի այլ հեռուստայիններ այդ նույն ժամերին հեռարձակում են ընթրուսության աստիճանում հայտված գյուղաքանակների խոռոքացնանը դեմ կարծիքները, դրանց կոնկրետ հիմնավորումները։ Գուցե ունացք թվա, որ բաղաքանակի գործ չէ խոսել մի ոլորտից, որտեղ գյուղաքանակ արտահայտվողների դաշկաս չկա, այսուհանդեռ նկատենք, որ մեզնից յուրաքանչյուրն այդ փոքր թե մեծ համայնքներում հարազատ-բարեկամներ ունի, ովքեր ել աջակցության կարիք ունեն։ Ի վերջո, այդ «մորամուծություններ» արդյունավետ հողի ու կենդանու մշակի աշխատանիք արդյունավետությունը չի բարելավվում, որի հետևանքն է դաշնում ստեղծվող նվազագույն արդյունքների գների բարձրացումը, այդ գնած կոչվող հրետի հիմնական դահլիճները, որը խժում է թե դետական աղբաշիկ բյուջեի ֆինանսները, թե աղբաշացող բաղաքահինների գերհանես դրամային միջոցները։ Ասելին հիմնավորեն հետեւյալ մի օրինակով։

Տարիներ առաջ ՀՀ գյուղասն-
տեսության նախարարներից հեր-
թականը հայտարարեց ինչ-որ
կողմերաշիվներ իմանելու օգնու-
թյամբ հայ գյուղը բարեփոխելու
իր մատրության մասին: Ինձ՝
գյուղաբնակներն իրենց վարելա-
հողերը, այժմները, խոնհարքներն
ու արոտավայրերը, թշչուններն ու
կենդանիները ճիշապորելու էին եւ
այլկերտ նոր որակի արդյուն էին
ստեղծելու: Մի քանի գյուղաբն-
տերի հաջողվեց տեսախցիկների
առջեւ կանգնեցնելով ոգետրիչ
խոսքը հնչեցնել... եւ վերջ: Դա-
ջորդ գյուղաբնախարարներից եւ ոչ
մեկը չիհետ ու չխոսեց այդ ճա-
սին: Դատկացված լիզինգային
մի քանի գործիքներն ու գյուղասն-
տեսական տեխնիկան համայնքա-
դետերի արհետանցներում հայ-
սնվեցին, նրանց սեփականու-
թյունը դարձան: Իսկ թվում է

գյուղուց ունեցող Երկիր եւ կարձանագրեթ, որ ընդամենը մեկ ֆերմերային տնտեսություն նույնան ու ավելի գյուղաբարերանին ունի, որին ներկայիս մի բանի հարյուր տնտեսություն ունեցող մեր գյուղամայնները: Նրանցից որեւէ մեկը գաղափար անգամ չունի այդ կոռուպտածիվ ասվածից, որը հիմա փորձ է արվում վերակենդանացնել խոշորացում մոգոնվածի տեսանունը: Սա դարձագրուն տնտեսության բաղադրական դարզունակ փորձ է, որը միայն ու միայն ժամանակի կորսիք կարող է հանգեցնել: Մերնոց ցանկություններն այդուևս ելեւազ կմնան, եթե արտերկրությունների մեջ անտեսների դարձագրում տեսնում ենք անհանուն ճառապետների լեփ-լեցուն գինու տակառներն ու դանիրների դարակները, կախված խոզի ազդեթից սացվող խամոն կոչվող աղիսածքները:

մաստեսակներն ու այլեւայլ երի-
կեղենը: Եվ այս ամենը՝ ընտանի-
քի 2-3 անդամների ջաներով, ո-
րոնց միայն գարնամ գյուղամետ-
սական աշխատանքների ու աշ-
նան բերքահավաքի ընթացքում մի-
քանի վարձու աշխատողներ են
ընդգրկվում: Եվ հարցը՝ ինչո՞ւ է
ստեղծվում այդ ահետի հարսու-
թյունը, ինչո՞ւ է ինֆնարերաբար:
Պատասխանը մեկն է եւ շա-
ղարզ. սեփական բաղադրյա-
կի առաջնահերթ դասանցմուն-
երի նվազագույնից-առավելա-

դյումնում ոլորտը գերադասում ավելացնելու համար է դաշտական պահանջում: Միայն խոզի մասին աշխատավոր առաջարկ է 1 մլն տոննան, եթե ՀՀ-ի գուցանիշը հազիվ դրա 1 տոկոսն է կազմում; Երկրի ողջ գյուղաճական տեսական առաջարկը ընդունակ է աշխատում բնակչության ... 0,9 տոկոսը, եթե ՀՀ-ում գուցանիշը՝ 35 տոկոս է: Կասահ են թե մեր բարձրագույն գործադիր նարմանում, որը ՀՀ կառավարություն է կոչվում, թե՛ բարձրագույն օրենսդիր կառույցում՝ Ազգային ժողովում կան բավարար թվով դաշտունյաներ ու դատախանառուներ, որոնք տեղյակ են այսօրինակ վիճակագրությամբ ու գործընթացներին: Միայն անհասկանալի է ՀՀ-ի դարագայում գործընթացն այլ ուղղությամբ տանելու ժամանակը, որոնցից է՝ համայնքների խուռացմանը ինչ-ինչ ժամանակաշրջանի համապատասխանությունը:

Աղասակների իրականացումը:
Ինչ-ինչն այնքան ընդգրկուն է, սկսած խաղաքական նկատառում-ներից մինչեւ ևնտեսական գործընթացները, որ դրանց անդրադառնալուց առաջ հարկ է համաշխարհային գործընթացներով առաջնորդվել, ուր յուրաքանչյուր խուռացում ընդամենը մողոնված ժողովում ու խարկանի է: Զուրչէ մարդ արարածին ուսուցանվում. ձայն բազմաց՝ ձայն Ասծոն:

22.09.2021p.

Համայնքների խոշորացումն ազգային փոքրամասնություններին ձուլման է տաևում

Համայնքների խուռացումը բխում է դրանց առաջ ծառացած համարես և մատական մարտահրավերներից, որն օւս-օւս են: Այս համոզմանն է ՀՀ տարածային կառավարման եւ ենթակառուցվածքների փոխմախարար Կաչե Տերերյանը, որ Ազգային ժողովի տարածային կառավարման, տեղական ինքնակառավարման, գյուղատնտեսության եւ շրջակա միջավայրի դահլանության հարցերի նշական հանձնաժողովի կազմակերպած հանրային ֆնարկման ժամանակ ներկայացնում էր «ՀՀ Վաշտարածային բաժանման մասին» օրենքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու նախին» օրենքի նախագիծը: Օրենքում փոփոխություններ անելու փաթեթը խորհրդարանն այսօր կիմնարկի արտահերթ նիստով: Նշենք, որ ըստ նախագիծի՝ կզորեակի վաշտարածային բաժանման նոր սխեմա կլինի 78 համայնք, որից 71-ը՝ միավորված: Եթեանն առանձին միավոր կլինի, իսկ 6 համայնք չմիավորված կլինի, որից մեկը կլինի Գյումրին, 5-ը՝ ազգային փորմանամություններով բնակեցված համայնքները:

Հստերյանի՝ ազգային փորձամասնությունների համայնքների միավորման հարցը հատուկ խնդիր է: «Նրանց մշակութային կամ այլ առանձնահատկությունները անտեսնելն ամենաշեշի է, եւ այդ ամենի հետ ճիշտ աշխատելու համար բոլորովին այլ մեխանիզմներ կան ու դեմք է գործի դրվեն», - հավելում է գեկուցող փոխնախարարը:

Ազգային փոփրամասնության ներկայացուցիչները սակայն հակադարձում են փոխնախարար Տերերյանին ու hawrg ամիս՝ ճշակութային առնաձնահամակություններն իշղեն են դադարանվելու, եթե նախագծում այդ ճաման առաջին կետ չկա: Կիազմանգում են՝ եթե այն գյուղերում, որտեղ կենտրոնացած են ազգային փոփրամասնությունները, մեծամասնական ընտրակագով անցկացվեն ընտրությունները, աղայ այդ համայնքները՝ որպես ազգային միավորներ, ուղղակի ոչնչանալու են:

Հայաստանի ասորական համայնքի ներկայացուցիչ, «Հայաստանի ասորական ֆեներացիայի» նախագահ **Իրինա Գասպարյանը**, մեջբերելով նախագծի որոշ դրույթներ, բարձրաձայնում է՝ նախագծի հեղինականերն անտեսել ու ուսնահարել են ազգային փորամասնության իրավունքները: «ՀՅ ազգային անվտանգության ռազմավարության համաձայն ՀՅ-ն կարենում է համաճարդկային եւ ազգային արժեքների, ազգային ավանդույթների դահլիճանումն ու վերարտադրությունը, զարգացման համար նոյաստավոր դայնանների ստեղծումը: Սա միայն ազգության հայերին է վերաբերում: Սա համահումն չէ համայնքների խուռացման սկզբունքներին: Ազգային փորամասնության շահերի դահլիճաննան կես չկա: Խոսքն Արտաշահ եւ Մեծամորի փնջերի ասորական երկու գյուղերի նասին է, որոնք խուռացնան հետեւանով ոչնչացնան եղին են», - նույն գասպարյանը:

Խուռացման ծրագիրը դեմ է նաև Արարածի մարզի Ղիմիղը համայնքը, որտեղ մեծ թվով ասորիներ են ապրում: Հայաստանի ասորական համայնքը խորհրդարանում ներկայացնող Զեմֆիրա Սիրողելայի համոզմաքը, նախագիծը ճշակվել է առանց համայնքի կարծիքը հասվի առնելու: «Մեզ տանում են դեմի միաձուլում: Տե՛ս նաև սիրառված համայնքների սահմանների փոփոխություններ առելիս՝ դեմք է հասվի առնել բնակիչների կարծիքը, հասկադես, երբ սվյալ համայնքներում ապրում են եթնիկ, ազգային փոփոխանություններ: Մենք ստորագրահավաք ենք արել, եւ բնակիչների ճնշող մեծանասնությունը դեմ է արտահայտվել խուռացմանը: Կառավարությանն առաջարկում ենք Ալեքսանդր Որոշումը» - ԺԵՆԵՎԻ Հ ՊԱՏՈՎԱԿԱՆ ԱՊՐԵՆ:

Նա զգասայս ուղուցակը, - ըստու և դաշտավագուր.

Ի սարքերություն ասորական համայնքի ներկայացուցիչ դաշտավագուրի, բրդական համայնքն Ազգային ժողովում ներկայացնող Կեյազ Հասանովը կողմ է խոռորացման ծրագրին: Խոռորացումը, ասում է, կարող է նաեւ բացասական կողմեր ունենալ, բայց, առհասարակ, այն արդարաւած է:

«Դա կարող եմ ասել մի շարժ գյուղերի օրինակով: Արագածոտնի մարզի 11 եզրիաբնակ գյուղերը խոռոչացվել են, եւ այսօր տեսնում ենք երեք տարվա մեջ արդյունները: 30 տարում ոչ մի ճանաղարի չէր նորոգվել, իսկ այսօր արդեն 3 գյուղի ճանաղարիներ հիմնանորոգվել են: Ալազագ խոռոչացված համայնքում այսօր կարեւոր հարցեր են լուծվում՝ գաղիֆիկացում, լուսավորություն, համոդիսության սրահի կառուցում: Սա շատ դժվարացնում է»,- արձանագրում է Հասանովը:

ԳԵՂԱՍ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Գյումրի

Գյումրու օրը՝ միայն մշակույթով

«Միերկի Բեն, թույլ տուր իմ հայրական օրինանոն ու ողջույնը հեղի են՝ մեր հայրենի սահմանների դաստիառության գործում ու անձնվեր դայլարի ու հերոսական վարքի համար: Մենք հավերժ երախտապարտ ենք ու մարտական ընկերությունը ու մարտական վերաբերյալ: Խիս խորհրդանական վերաբերյալ: Հայությունը գուցահանդեսը թող դաշնա նոր կյանքի սկիզբ, թող խաղաղություն ավետի են ու մեզ համար»: Այս խոսքերը Գյումրու բաղաբարեց Սամվել Քալասանյանի գրավոր ողջույնից էին՝ ուղղված բաղադրի երիտասարդ արվեստագետ, 44-օրյա դասերազմի մասնակից Բեն Պողոսյանին, սեղմանքերի 18-ին՝ «Գյումրու օրվա» ցուցանակներում բացված նոր անհատական ցուցահանդեսի արիթրով: 10-րդ փիրահատությանը սպասող Բենը, դասախսանելով հարցին, թե ինչու է իր գործերի այս ցուցահանդեսն անվանել «Վերադարձ», դասախսանելու եր, թե դասերազմում ստացած բազմաթիվ վերերից հետո հավանական է չառայի, սակայն կյանք վերադարձավ:

Դասկանալի դասձառներով Գյումրիում «Զարաֆի օրն» այս անգամ նշվեց զուտ, առանց զանգվածային միջոցառումների ու ավանդական տոնականության: Նշվեց հիմնականում մշակութային իրադարձություններով:

Զարաֆային կենտրոնական գրադարանի հին տեղանում բացվեց ՀՀ եւ ՌԴ ժողովրդական նկարիչ, ծնունդով գյումրեցի բանդակագործ Ֆրիդ Սողոյանի հուշահուն-ցուցասրահը: Անվանի արվեստագետի որդիների նախաձեռնությամբ Մուսկայի նոր արվեստանոցից հայրենի բաղադրի լու այստեղ մշական ցուցադրության են ներկայացվել տասնյակ աշխատանքներ:

Օրը նշանակալի էր Գյումրու ժողովրդի մետական նվազախմբի համար, որն ավելի բան երեսնամյա տնակային

Արգենտինահայ գրողի նոր վեպը

Արգենտինահայ «Պենզվին» հրատակչությունը լույս է ընծայել հայագիտ արակագրությի Սագդա Թագթաշյանի «Ուխավա» վերը, որը համարվել է շարաբվա հիսուն լավագույն գրերից մեկը: Սա հեղինակի երրորդ գիրն է, որտեղ նա շարունակում է գեղարվեստական գրականության միջոցով դասելել Մերձակոյ Արտելի հակամարտությունները, այս անգամ՝ ներկա ժամանակաշրջանում: Գործողությունները կատարվում են սիրիական կամ Արևմտյան Քրդասանում (հայտնի որպես Ուխավա): Վերը գլխավոր հերոսուհին երիտասարդ հայուհի է, որը փնտում է իր հոր եւ հայտնվում է իր լին կին ազատամարտիկների միջավայրում: Բուենոս Այրեսում ծնված գրող եւ լրագործ Արգենտինահայ Սագդա Թագթաշյանը (Թախտաջան) երրորդ սերնդի արգենտինահայ է: Նա նաև աշխատել է «Կլարին» թերթում եւ «Խենստ ի դարա մի» ամսագրում: 2016-ին հրատակել է «Ծնոռանաֆ ինձ», Արմենուհի. իմ հայ տաշիկի դասնությունը», իսկ 2020-ին՝ «Հայկական հոգին» վերը: 2018-ին Հարավային Ամերիկայի Հայկական ազգային խորհրդի կողմից արժանացել է Հայն Դիմի անվան մրցանակի՝ մարդու իրավունքներին նվիրված իր գործունեության համար: Այսօր հեղինակն ալիշիկ մասնակցություն ունի Արգենտինահայ եւ միջազգային հայ համայնքում եւ համագործակցում է տարբեր լրագրամիջոցների ու գրական ցանկների հետ:

ՀԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

Պրահա «Orler» ամսագրի հիմնադիր-խմբագիր

Եր ենq հարազաս դարձած մարդիկ անակնակալ հեռանում են, թվում է , թե մի զարհութելի երազ է, մինչեւ իրականում դա ճակատագրով նախատեսված վերջաբան է, որ մի օր դեմք է տեղի ունենար: Նրանց ճակատագրիը միահյուսելու դեռ 1969 թվականին, եւ այլեւս բացէր թողել: Եկ երկրային կյանքին նրանց հրաժետք սվեցին միասին՝ հիվանդանցի նույն սենյակում դառկած: Անահիշի ծննդյան օրը՝ օգոստոսի 21-ը դիմավորեցին այնտեղ: Մեկ շաբաթ անց՝ սեմստեմբերի 3-ին երկրային կյանքին հրաժետք սվեց Ալեքսանդրը, իսկ մեկ ամիս անց սեմստեմբերի 20-ին Անահիշը: Իմ սիրելի դեռասանուիկուն հասցեցի հեռախոսով ընողիավորել, իսկ Ալեքսանդրի ծննդյան օրը՝ սեմստեմբերի 6-ին, նա այլեւս չկար: Փոխարենը Պրահա հասավ Թոփչյանի վերջին վելոր՝ «Որդայթն»՝ իր ջերմ մակագրությամբ: Կարծիս եր ուզում իմանալ: Զհասցեցի հայտնել: Բայց վելոր մի ընչով կարդացի եւ կրկին զարմացա թոփչյանական խոսք ու մսի, գնահատականների դիրուկ ու ճշմարտացի արտահայտչականությամբ, ժամանակը ճշգրիտ զգալու եւ գեղարվեստական կարմետությամբ ներկայացնելու հմտությամբ: Նրա հերոսը երկրի նախկին դեկավար է, որ զա եռթյան մարմնավորում է նախկին ու ներկարույր կառավարիչներին եւ փախչում է Եվրոպա, կազմակերպում իր թատերականացված ճահը, հետո վիրահանում է դեմքը, եւ մի այլ կերպարով վերադառնում ու հասկանում, թե ինչ աղետալի վիճակի է հասցել այն երկիրը, որտեղ «քաջավորել է» երկար տարիներ: Թեեւ հեղինակը նախարանում գրում է, որ այս ստեղծագործությունը ծայրեծար հորինված է, եւ երանք գրուարիթրությունը նմենա

գաւու, բ ուլուս կուգահ պարունակությունը համապատասխան կազմության արդյունք են, բայց իրականում այս վերը դասագիրք է բոլոր ժամանակների ղեկավարների համար, թե ինչորս չդեմք է կառավարեն Երկիրը։
Վերի վերջում հերոսը անկեղծանում է. «99 տարի ես, իհարկե, չեմ աղրի, բայց այս մնացած տարիները, որ Աստված դաստիական է իմ համար, արդյով բավական կիրակե՞ն այդ փոսը մարել կուտակված աղբից եւ այնուև լցնել բարությամբ, որ մարդկային հոգիների վրա՝ տասնամյակների ու հայրութանյակների կուտակած կեղծը գոնե մի թիշ դակասի։ Իմս արդեն որու չափով մարել եմ եւ դիմի շարունակեմ ճարել։ Դիմնական աշխատանքն առջեւում է։ Միայն թե բողնուն, միայն թե չխանգարեն... Օ, որքան դժվար է ու վանգավոր իմ Երկրու լինել ազնիկ եւ բարի գործել։ Ես դեռ Երկար դիմի խայլեմ իմ անաղառուն։ Մենք բոլորս, դեռ Երկար դիմի խայլենք մեր անաղառերուն։

Հետաքրքրական է, որ վերը գրվել է դեռևս 2018 թվականի սկզբին, երբ դեռ հշխանափոխության մասին խոս չկար եւ գրողն ավարտել է հոկտեմբեր ամսին, երբ Ներկա հշխանության կառավարման ձևականության առաջ եւ

Եվ ինչղես Թոփչյանի ամենաազդեցիկ հոգածը է:

**Ծակատագրով դատաղարտվածներ՝
«Եւ անզամ մահից հետո».**

հետո» վերը կարելի էր վերածել ֆիլմի, այդուն ել «Որոգայթը» լիովին լիամետրաժ ֆիլմի սցենար է: Ալեքսանդր Թոփչյանի նասին մի արհթով արդեն գրել էի, որ մեր ժամանակների հայ մատորականության բացառիկ դեմքերից մեկն է: Նրա գրական լեզուն վերլուծական ձևուն միշտը բարձրածառակ նույնությունը արվեստի ու գրականության ամենատարեր հարցերին խորհային գիտելիքները հանրագիտարանային հիմողությունը եւ հայ ազգային մաժի շարունակական արծածումը միայն խորը հարգանքի եւ ակնածանին արժանի: Զկար հայ ու համաշխարհային գրականության հետ կապված միա հարց, որի մասին խոսեինք, եւ ինքը խնդրին տեսակ կանուր:

Ալեքսանդր Թոփչյանը դարձավ իր Երկրին ու Ժողովրդին մաքակույթին նվիրված մօսակ որ ուր էլ գնաց ինչ գործ էլ նախաձեռնեց միայն հարստացրեց հայկական աշխարհմիաժամանակ ստեղծելով իր՝ թոփչյանական բացառիկ աշխարհը: Նրա ֆրանսիական գրականության բարգմանությունը գրականագիտական եւ հրամարակախոսական հոդվածները զարդարում էին ցանկացած դարբերականի էջեր: Նրա հայկական սննդությունը նաև հոգու գրականագիտական եւ հրամարակախոսական հոդվածները զարդարում էին ցանկացած դարբերականի էջեր:

Նրա գեղեցիկ կեսը՝ Անահիտ Թովկչյանը, որին ծանոթ էին իր հիմնայի դերասանական խաղով ու հմայնվ, Փարիզում նաև սկսեց հանդես զալ նոնոներ կայացումներով, կերտեց Փառանձեմ թագուհու ոգեշունչ կերպարը, աղա Խիզախեց եւ 1998 թվականին հրատարակեց դասմվածների առաջին ժողովածում՝ «LADY S.D.F.-ը»: Նա իր բյուտային գրիվ ներկայացրեց օսարության մեջ հայտնված հայ կող կերպարը,

Նրա հաջորդ երկու գրեթում՝ 2008-ին հրատարակված «Հայելի» ժողովածուում եւ 2012-ին հրատարակված «Տագմատ» վելում: Նրա գրական փորձառության մասին զբահատական է տախու իր «Հաւ-Վեհարդար» վիդակի հերոսութիւնը՝ «Պատմվածներիս առաջին ժողովածուն լուրջ հաջողորդյուն ունեցավ: Եւ գրել էի առանց գրական մեծ հավակնությունների, դարզադես, որովհետեւ չէի կարող չգրել: Դա յուրաքանչյան խոստվանություն էր Ասեծն առցել: Աօխատել էի ամեն կերպ հավատարիմ մնալ կյանքին Թվում էր, մի ծանր բռն էր որված ուսերիս, որից կվարողանամ ազատել միայն այդ գիրք գելով: Սակայն դարզվեց, ու «ազատվեմ» ապրանք էր ուրիշն էր»:

«ազատված» այրաւ էլ լուրսով չե».

Ըստ էության Անահիտի հերոսութիւնը ճիշտ է, նա մնաց գրականության կախարդական աշխարհի մեջ, ավելին սկսեց նաև ռուսերենի բարգմանել իր գործերը, նաև ֆրանսերենից բարգմանություններ կատարել: Բեմի բացը նայացրեց գրականությամբ: Անչափ ցավակի է, որ անցած երեսուն տարիներին հայ բեմը, կինոն այդպես էլ չկարողացան օգտագործել նրա տաղանդը՝ հմայիքը լեզուն եւ միտքը: Մեր գրուցներից մեկում նա խոստվանել էր, որ «անկախ ամեւ իմշից, ես մնում եմ դեռասանուիի, գրականությունն ինձ հաճար դառնում է բեմի շարունակությունը»: Նա իր գրած դիեսների հերոսներին էր մարմնավորում ներկայացնում էր ժամանակակից հայ կնոջ կերպար՝ անձնական փորձառությամբ ու բացառիկ հմայիքով: Բայց թե իրեւն դեռասանուիի, եւ թե իրեւն գրող նրա հայացք մնում էր զամկած թայատսանին: «Եմիգրացիան իմնաստանությունն է: Եվ ինչ դաշիվների էլ արժանանաս դրսում, միեւնույն է, հայացք դեռի թայրենիի է լինելու: Եվ անբավարարությամբ զգացումը երթեւ թեզ չի լի, եթե մարդ ես անուուծ», - ասում էր նրա հերոսութիւնները:

1990-ականների սկզբին, Եր Անահիտը նեկանց Փարիզ՝ ուսումնառության մեկնած դասեր՝ Աննայի կողմին լինելու համար, Ալեքսանդրը դեռևս Երեւանում էր, եւ այն ժամանակ համացանց ու նորաստեղծ հեռախոսային հնարավորություններ չկային: Եվ նրանի ամեն շաբաթ նամակներ են գրում իրար, որտեղ ներկայացնում էին իրենց աղրումները, կարուցը, Հայաստանում եւ սփյուռքում ժիրող իրավիճակը: Եր 2020-ին սկսվեց համավարակով դայմանավորված փակ կյանքը, Ալեքսանդրը հեռախոսային հերթական գրուցում խոսնվածնեց, որ որուել են հրամարակել այդ նամակների ժողովածում: Այն դառնալու էր նրանց կյանքի որոշակի հասպածի վավերագրությունը: Պատրաստում էին նաեւ թարգմանական նոր հրատարակություններ: Ու Թովիդը չխնայեց նրանց: Գալով Երեւան՝ նրանի ընկան այդ նույն «Որոգայթի» մեջ: ճակատօրին էր նախանձել «Վեցին հանգըլվանը Հայաստանում»:

Տանում:

Թվովս է, թե նրանց տեղը երեք չի լրաց-
վի: Այս: Այդպես է: Սակայն նրանի միջ-
կլրացնեն իրենց տեղը՝ դատմական մեր-
դարաւորանը լավագույնս ներկայացնող
հրաշայի գրականությամբ: «Եվ անգամ
մահից հետո» նրանի կատունակեն աղ-
թել սերունդների հետ եւ նրանց աղագայի
համար:

Մի հարցազրույցում դատախանելով
Ասծուն հանդիմելու հարցիս, Ալեք-
սանդր Թոփչյանը դատասխանել էր.
«Ասծուն հանդիմում են ամեն օր եւ
հաշիվ տալիս, թե որքանով էր արդար մեր
ապրած օրը, իսկ հետո, մեր Երկրային
կյանքի ավարտից հետո, եթե հանդիմենին
նրան այնտեղ՝ վերեւում, առա մեմն չէ, որ
դիմի խոսենին, այլ դիմի լսենին նրա Վճի-
ռը՝ թե որտեղ դիմի հանգրվանեն մեր հո-
գիները՝ դժոխո՞ւմ, թե՞ դրախտում... Չու-

Արևելյան հարթակացի միեւնույնական հրավածություն

Ֆիննական «Յելսինֆոն» սանոնա» դարբերաբանում սեղտենքի 8-ին լուսական է տեսել «Գրեթ ամեն օր լուս եմ հիշվանդների կասկածները, թե արդյո՞ք ես ջիշտ բժիշկ եմ» վերնագրով մի հոդված, որ ստորագրված է **Լեեկերի** (Բժիշկ): Թերքը բնուում է աշխատանիքի հետ կապված ներգաղթի մասին եւ ծածկանուով հրատարակված հոդվածների միջոցով բնարկում այն դաշտառները, թե ինչու Ֆինլանդիան չի ներգաղթում աշրեր ոլորտների մասնագետների: Ծերեւ համարունունը ենթանալու նորման:

է, որ ինքը 30 տարի որդես թիվով աշխատում է Ֆինլանդիայում, անուանացած է Ֆիննուհու հետ, ուստի բան է արել Ֆինլանդիայի համար, սակայն իրեն որդես ֆինն չեն ընկալում եւ մինչ օրս ենթակ-վում է ազգային խորականության: Նա նույն է, որ Ֆինլանդիայում աղբելն ա-դահով է, սոցիալական աղահովու-թյունը բարձր է, ուստին անվճար է, իսկ կոռուպցիան՝ ցածր, բայց «նույնիսկ» բարերար չեն կարող նկարագրել, թե որ-քան վիրավորական է այն զգացումը, որ ամենի բան 30 տարեն պահպան ժաման-

նակ չէ որդես ֆինն ընկալվելու համար»: Դեղինակն ամենայն հավանականությամբ հայ է, քանի որ հետագա շարադրանքում գրում է. «Կարո՞ղ են դասեր խաղել հինգերորդ դարի հայ դաստիչ Մովսես Խորենացուց, որը հայտարարել է, որ հղարս է, որ հայ մշակույթը ձեւավորվել է՝ ընդունելով տարբեր ճշակույթների ազդեցությունները»: Ես գրուցեցի Ֆրանսիայում աղրող հայ բարեկամիս հետ, եւ նա խոսակցության ընթացքում միհանանակ ասաց. «Մենք ֆրանսիացիներս»: Ես սկսում եմ.

հարցրի,թե արդյո՞ք այդ մարդն իսկապես իրեն ֆրանսիացի է զգում: Նա հմարսորեն դատասխանեց. «Այն, ի-հարկե»: Ինձ մնում էր հետաքրքրվել, թե ինչու իմ կողմից ֆիննական ինքնություն ձեռք չի բերվել, չնայած ես իմ ողջ կյանքը կառուցել եմ Ֆինլանդիայում եւ այստեղ ավելի երկար եմ ապրել, քան իմ ծննդավայրում: Ես եկել եմ այն եզրակացության, որ ամեն ինչ արել եմ Ֆինլանդիայի եւ ֆինների համար, բայց չեմ կարող ասել «մենք՝ ֆիններ», քանի ֆինները դեռևս դատասխան չեն դա-

Զիմ Նազարյանի «Այծի երգերը» հիմնություն հասնել

Մալկոլմ Բրեքթերիի «Ձեզ հաճար, լիբերալներ, այծերն անօւսէս, սովոր ջարդուիկուր եղած սննից դուրս դրեած ոչխարներ են» բառերով է սկսում **Թիստոնֆե Ադամյանի** «Միրո-Սփերեյըր» շաբաթաթերում տոպագված գրախոսականը, որ հիացական արտահայտություններով գովերգում է **Զիմ Նազարյանի** վեցերու Ամերիկայում լուս տևած «Այծի երգեր» (The Goat Songs) բանաստեղծությունների հասոր՝ գրելով «մինչդեռ այնտեղ ընդգրկված «երգեր» դարձամբս հիասանին են»:

«Հեղինակի հարուս բառադաշտման ու ճօգիք բնորումները ոչ մեկին չղետիք է զարմացնեն, շարունակում է Արամյանը, բանի որ Նաջարյանը Բոստոն հոլեցի անգլերեն լեզվի դասախոս է, որ Զնն Քիլսի ստեղծագործությունների ուսումնասիրությունը դարձել է իր մասնագիտությունը: 2017-ին արժանացել է բանասերծությունների «Վասար Միեւ» մրցանակի:

հմտութեն կարողանում է համակցել բնության ստեղծածն ու նարդու ձեռքիվ դատաստվածքը: Դրան նղաստում է այն, որ չնայած Նաջարյանը Լոռիւնավիլ եւ Ելի համալսարանների շրջանավարտ է, նա մեծացել է օյլողական վայրում եւ լավատեյակ է առօրյա կյանքի բոլոր խորհրդավոր Վերիպայրումներին: Շրջակա բնությունն ու լեռնային բարձունքները նա նկարագրում են տեղաբանական ծառից բնութագործմաներով:

Ուշագրավ են խորագիրը. «Գազարին մոտ», «Կեմդ-տոնից զնաց նստելով» (որտեղ նա խորհուրդ է տալիս այցելուին գլուխը բարձր դահած քափառել հետնախորենով եւ ծանծաղութ գետակի երկայնով հասնել անտառ), «Կեմդտոնը իմ ճահից հետո», Եւայլն: Յայկական թենաները տեղ են գտել «Յայերեմի դասը» (որտեղ խոսվում է նախադեռնյան ժամանակների ճապին), «Կետի դաշտերը», «Երևասակեմի հայկական թաղամասում»: «Հաւելուած լասմի» խորագրերի մերժու:

Հասորի երրորդ ճանապարհը կազմված է կայուն և անփակեցված մասերից՝ ուղարկություններու համար:

Դավելյալ տեղեկությունների համար այցելել՝
<https://untpress.unt.edu/catalog/james-goat-songs>
և այլն:

Նիկոլ Փաշինյանը կարող է ասմունքի խմբակ քացել

Ասմունթելու համբեմ մեծ սեր ունի վաշչաղես Փահչ-նյանը: Անհասկանալի բոլոր իրավիճակներից դասկով դուրս գալու համար հաճախ է հայ մեծանուն գրողներից մեջբեռնմներ անում ու բաղաբական անբիոնը գրական գեղումների համար օգտագործում: Կառավարության հետ Ազգային ժողովի հետքական հարցուղարասխանի ժամանակ Թումանյանի «Հայրենիքին հետ» բանաստեղծությունն է հիշել: Ասմունթելն ու գրական ճաշակ ունենալը, իիհարկե, ողջունելի է, արգահատելի է սակայն, երբ, օրինակ, կրության, գիտության, նշակույթի ու սպորտի դաշտնավարող նախարարը (այժմ նախկին) Թումանյանական բառարարը (այժմ նախկին) Պատգամավորների մի մասն էլ մեծանուն բանաստեղծի ստեղծագործություններից գոյն մի բանի տող մասրենց չի կարողանում:

Դումանյանի ծննդյան օր՝ փետրվարի 19-ին, դասգանակուրներին խնդրում եմ ինչոր բան կարդալ ամենայն հայոց բանաստեղի գործերից, ու դրան, անփոփելով մի հրաժարակման մեջ, հրանցնում եմ ընթերցողին: Բացի բաղադրական գգվերաները, միջյանց վրա ԺԵԿ ըմբռելու տեսարանները, Աժ դահլիճում ամենավերջին հայինյանը լսելը՝ բաղադրային, որի վեռով է հշեսանություն ծեսավորվել, իրավունք ունի իմանալու, թե գրական, մշակութային ինչ ճաշակ ունեն երկրի կառավարմանը գրադպուդները: Նախորդ տարի «Իմ այլը» խմբակցության կին դասգանակուրներին մեկին, որ այժմ նույնութեա դասգանակուր է «Քաղաքացիական դայմանագրից», խնդրեցի գոնե մի բառյակ կարդալ Թումանյանից: Տիկինը նախ կարկամեց, աղա խիս բարկացած տնոն վրա թերեց. «Կարո՞ղ ա զիտե՞ խորհրդարան ասմունելու համար ենք եկել: Մենք այստեղ լուրջ գործերով ենք գրառված»:

Թե ինչ կարենոր գործի մասին էր ակնարկում տիկին դաշտանավորը, այդուև էլ չհասկացա, բանզի բայելով իշխանության եկածների գործունեությունը գոնե մինչեւ այս դասի «նախկիններ», «թալանչիններ» չդադարող բառերից այն կողմ չի անցել: Դասկանալի է՝ «նորերը» բաղադրականությունից ու դիվանագիտությունից այդքան էլ գույս չեն հանում, ու եթե գոնե ասմունել ինձանան, աղա իրենց առաջնորդի նման անհասկանալի բոլոր իրավիճակներում երկի թիվ մեկ բաղադրական ամբիոնից բանաստեղծություններ կսարքան:

Այնուա որ, Նիկոլ Փաշինյանին հորդորում են ասմունքի խնբակ բացել ու սեփական թիմակիցներին դաշտապիր ինացության մի բանի բանասեղծություն անզիր անել հրահանգել։ Մանավանդ հիմա, սեղմ. 21-ից հետո, երբ հանրապետության թիվ 1 հրադարակում երգչախմբի «Որի հայրենիք, ողբի հայրենիք» երգի կատարումին համահունչ, նա կրկին ասմունեց, կրկին ժողովանականից։

Ա. ՎԱՐԴՈՒՄՅԱՆ

PHP Quribjań...

Q Φοντρήκι հայկական հաճայն-
ում առկա եր ներին տարածայ-
նությունների սպորական հայկական մի-
տումը, բայց, ինչդեռ միշտ, կար ընդհա-
նուր ողբերգական դասնության եւ դրա-
նից բխող կատի արմատավորված զա-
գում:

-Դուք մեկ անգամ եք այցելել Հայաստան՝ 2013-ին, մասնակցելով Հայաստանի Գրողների միության կազմակերպած օսարագիր հայազգի գրողների երրորդ համաժողովին եւ Սփյուռքի նախարարությունից ստացել եք Վկյան Սարդյանի անվան մեդալ: Դրանից հետո դուք գրեցիք «Իմ անցումը դեմի Արարատ» էսեն, որը հրատարակվեց Keghart.com կայքում: Որո՞նք են ձեր ճանապարհներության ամենավաշինություններ:

-Այդ հիշարժան այցի մասին գրել եմ «Իմ անձի մասերը» իմ (ոչ ամբողջական) իմքնակենսագրական գրփում, որի հրատարակության հարցը բննում են երեք կանադացի հրատարակիչներ, ուստի չեմ կարող տաս բան «զողանալ» իմ այս ան-
սիր ձեռագից, այդ դասձառով կիս-
ողորդեմ միայն Հայաստանում իմ կար-
ժամանակի անցողիկ տպակորություննե-
րը: Ասես ժամանակը՝ Խորենի հայոց

բորդ բնամկարի, բլուրների հարթավայրեր, չեչոս քարերով եկեղեցիներ, գյուղական գերեզմանոցներում եւ եկեղեցու բակերում գտնվող մասված խաչքարեր, զանգվածեղ խանդակներ, հովվուիհին՝ իր կենամիների հետ, Ծաղկաձորի մեր բարձրադիր հյուրանոցի նախօսազարդ դեկորը: Հետո՝ բազմազանությամբ ու կյանքով աշխալով Երեւանը: Սովորական գրուսացքային տեսարժան վայրեր՝ Էջմիածնի տաճարը, Գառնիի հնագոյն տաճարը, Գեղարքի վանքը սեւ ժայռից հրատող իր սառցե քաղցրահամ ջրով, Նորատուսի փայտավոր խաչքարը, օմերային թատրոնը, Փարաջանովի թանգարանը՝ իր գրավիչ կոլաժներով՝ լայտասկված մազակալաներից, Տիկնիկներից, կնոջ գլխարկներից եւ կրոնական մատուցներից: Մատենադարանը, Սեւանա լիճը, որտեղ դիմացկուն լողորդները համարձակվեցին սառը ջուրը մնեն, եւ տոնական Հաւրամետության հրամարակը՝ իր երաժշտական շատրվանությունը: Եվ աղա՝ մարդկային գործնոնը. սիյուտքահայեր ասրբեր ծագմամբ եւ լեզուներով, նոր հայ ընկերներ (Լուսին Գասպարյան, Ներմինե Նավասարդյան, Կիմզա Կալի, Եղանակահիւսակ Լեւոն Անանյան), Սփյուտի Հակոբյանը և այլ անդամները:

նը, այս օգակի տարբերությունը, որ կար Ռուսասամի ազդեցության տակ գտնվող Երկրներում ապրող ավագ սերնի սիյուռ-փահակերի եւ Երիտասարդ սերնի սիյուռ-փահակերի միջեւ, բնազդային կատ հա-մաժողովի լատվիականերից շատերի հետ-եւ մառախուլի լատվառով Լեռը դիմելու ինք որպասի ձախորումն:

ին ողբայի ճախողուածը:
Եթե ես նշելու լինեի իմ ամենից ան-
տվոր փորձառությունը (բացի Վիլյամ
Սարգյանի մեդալը ստանալուց), դա իմ
հոլովական դոքելումն էր Ցեղասպանու-
թյան հոււահանալիրում: Այս նասին ես
գրել եմ Keghart.com-ում եւ կրկնել իմ ան-
տիմ իմնակենսագրության մեջ: Ես նաև
այն հիւասակել եմ իմ «Պուեզիան արյուն
է» օրբում:

....սասներկու հուշաբարեր՝ դեղի ներ
թեվկած
խաչքարեր՝ խաչերով փորագրված
սգացող կերպարներ, սասներկու
կորսված նահանգներ
բռնած անհանգիս սիրը
եւ միտք,
բարե ցըանակի մեզ,
որտեղ աստիճանները
տանում են ցած՝ դեղի կրակը
խորտակված բարից:
Ոգու բարձրացում բնից,
ցնծացող հանգիս:
Ենք-ոք ուսմէ ծերիլում՝

հորդեցնելով տափ արցունիները,
տակավին չկան բառեր՝
չսփելու համար դարոսը:
Ի՞նչ մակերեսներ են հնչյունները,
որ ծանկում են թշվար
հնչյունները, որ կոտրում են
լուլորոն:

Այս կեղաքը, որը մենք անվանում ենք
Երևիր,
կարո՞ղ եմ ճաշակել այն, ինչ ասում եմ:
Այս ռեվիվեմը

-Եղրափակելով՝ ես կցանկանայի ոիշել, որ մի հարցազրույցի ժամանակ դրու ասել եմ, որ տեղյակ չե՞ն Գարեբյան ընտանիքի որեւէ անդամի մասին աշ-
սարհի որեւիցե այլ վայրում (քացի ձեր որդուց)՝ Ենթադրելով, որ հավա-
նաբար ձեր հոր ընտանիքից ոչ ո՞վ Ցե-
ղասպանությունից չի փրկվել: Իրա-
վանում ձեր ազգանունը կարող էր
աշրեք կերպ գրվել՝ Ղարեբյան կամ
Ղարիբյան, հայկական տարածված
ազգանուն, որի արմատը դարսկերեն
Ղարիբ՝ դանդուլս բառն է: Մրանից
անկախ, մենք հայերս, մենք ընտանիք
մենք որտեղ ել որ աղրենք, եւ կուզենա-
իք, որ այս զգացումը փոխանցվեր
Հայուն կայում:

աւել ձեր որդուն:

ՀԱՍՏԻԿ
ՊՈՂՈՍՅԱՆ

...Արցախ աշխարհ: Մեծ Հայ-
ին 10-րդ նահանգ: Հայ ազգը
դարեր շարունակ այստեղ ապ-
րել ու արարել է իր բաղավակ-
թությունը, որի ակունքները ձգ-
վում են մինչեւ հազարամյակ-
ների խորքը: Հայոց Տիգրան Մեծ
արքան Թ.ա. 1-ին դարուն այս-
տեղ կառուցեց լատինական բա-
ղավականական Տիգրանակերտը: Քետազա
դարերի ընթացքում արդեն Ար-
ցախում հառնեցին Իրիսոնեա-
կան հոչակավոր վաներն ու
տաճարներ...

2020 թվականի սեպտեմբերի 27-ից թշնամու կողմից Արցախի դեմ սամձագերծված 44-օրյա տատերազմից հետո բռնազավթվեց Արցախի 75 %-ը... Իսկ թշնամին անմիջապես անցավ իրեն բնորու վանդալիզմին՝ ոչնչացրեց Շուշիի Ս. Հովհաննես Մկրտչի (Կանաչ ժամ) եկեղեցին: Վետանգված է Արցախի ճշակութափին ժարավագութեալու:

Զալցբուրգի համալսարանի
Չրիստոնյա Արեւելի հետազո-
տությունների կենտրոնի ժողովն,
ավստրիացի հայագետ, դրվագն
Յասմին Դուռ -Թթագորություն գրե-
թե 30 տարի գրադպիւմ է հայ-
գիտությամբ: Զալցբուրգի հա-
մալսարանի հայագիտության
ամբիոնի հիմնադիրն է, ՀՀ
ԳԱԱ դասվավոր դրվագն է հա-
յագիտական ոլորտի մրցանակ-
ների դափնիկիր: Պատերազմի
առաջին օրերից եղել է հայ ազ-
գի դայարի կողմին, միջազգա-
յին մանուլում հետեւողականո-
ւեն ներկայացրել, թե ինչ Վայ-
րագություններ են կատարվում
ընդդեմ Արցախի ու Հայաստա-
նի: Նա արդեն ամիսներ շարու-
նակ Եվրոպայի քաղմաքիվ
ազդեցիկ գործիչների ու կազ-
մակերրությունների հետ ծագ-
րեր է մշակում, որ բայլեր ձեռ-
նարկվեն մեր մշակութային ժա-
ռանգությունը ոչնչացման
վասնգից փրկելու համար:

-Աւակովքային արժեները
ոչնչացնելը ցեղասպանության
բաղադրիչներից է: Խոկ Արշա-
խի դասմա-ճաւակութային ժա-
ռանգությունը համարիսու-
նեական արժեք է, եւ այն դահ-
տանելը միայն հայերի խնդիրը
չէ:- ասում է հայացտու:

Դոկտոր Յանձնի գումարը կազմում է 100 մլն դրամ։ Այս գումարը կազմում է առաջնահանձի մասին գումարի 10% և առաջնահանձի պահանջական գումարի 15%։

- Հարգելի դոկտոր, գիտեն, որ «Կաղովյա Վահան» միջազգային կոմիտեն ստեղծվել է Հարբուրգների ազնվականական տան ժառանգ Կարլ Ֆոն Հարբուրգի նախաձեռնությամբ եւ ամենուր կարեւորագույն առաքելություն է իրականացնում «աշխարհի հիւղության՝ շարունակվող դատերազմների դայնաններում ազգերի մշակութային ժառանգությունը դահղանելու համար: Եզ կոմիտեի հետ դուք արդեն սկսել եք աշխատել Արցախի Վտանգված մշակութային ժառանգության հարցում: Կերպով ասս մասին:

Հայ ժողովրդի ավարտիացի բարեկամը՝

ՅԵՍՈՒՏԻՆ ԳՈՒՄ- ԾՐԱԳՈՒՅՑ

«Արցախի պատմա-մշակութային ժառանգությունը
համարիսնեական արժեք է, այն պահպանելը
միայն Հայաստանի խնդիրը չէ»

- «Կաղողյա վահան» («Blue Shield») միջազգային կոմիտեն ստեղծվել է 1996թ.-ին եւ ներառում է 5 միջազգային կազմակերպությունների ներկայացուցիչների՝ Արխիվների միջազգային խորհրդից (ICA), Թանգարանների միջազգային խորհրդից (ICOM), Հուշարձանների եւ ժամանակակից պահպանի միջազգային խորհրդից (ICOMOS), Գրադարանների ասոցիացիայի միջազգային խորհրդից (IFLA) եւ

Տեսալողական արխիվների ա-
ստղիացիայի համակարգող
խորհրդից (CCAAA): «Կաղույս
վահան»-ը հավակնում է լինել
«Կարճի խաչ»-ի նշակութային
ասրերակը: «Կաղույս վա-
հան»-ի ներկայիս հոգեքարձու-
թեր խորհրդի ղեկավարը **Փիր**
Սռունճ է...

Ես երկար տարիներ է, որ համագործակցում եմ Հայ Առաքելական Եկեղեցու հոգեւոր առաջնորդների հետ, բազմաթիվ հանդիպումներ եմ ունեցել Եջմիածնում՝ Ն.Ս.Օ.Ս.Տ. Գարեգին Բ Հայոց կարողիկոսի հետ, իրավաճարել եմ բազմաթիվ

Առաջացնելու և բազմաթիվ ծրագրեր: Տարիներ ի վեր Ավստրիայում հաճագործակցում են Կենտրոնական Եվրոպայի եւ Հայերի կողմանը՝ Գերմանիայի S. Շիրան Մրազան Պետրոսյանի հետ: Միասին հիմնել են Ավստրիայի՝ Արքայի նշակութային ժառանգության ղահղանության կողմիւն, որում ընդգրկված են հայտնի հասարակական գործիչներ, գիտականներ Եվրոպայի տարբեր երկներից: Յինա աշխատում են «Blue Shield»-ի հետ, որի անդամն են: Այս կազմակերպությունը 30 Ինսենսո-ի նման գրադիում է ղահղանական տարածաշրջաններ Եվրոպայում:

Կոմիտեի հիմնադիր Կարլ Ֆոն Յաքսբուրգը հետարքված է Արցախի ճշակութախն ժառանգության դափնանության խնդրով. Նա նղատակ ունի այցելել Արցախ: Դժվար է կազմակերպելը, բայց, հուսանի, որ կիառողման:

Դոկտոր Յանձին Դում-Թրագութը այս բոլոր ծրագրերը կյանքի կոչելու համար առաջնային է համարում համակարգված աշխատանքը՝ իրավագիտական հարցերից մինչև տեղեկատվական բարողություն, օսարալեզու գրեթե ու ալքոմների հրատարակություն...

- ՄԵՆԻ ՄՏՏԱԾՈՒՄ ԵԲԻ ԱՐԳԱԽԻ
ՄԱՍԻՆ, բայց հիշեմ, որ հսկա-
յական նշակութային ժառան-
գություն կա նաև Հայաստա-
նում: Վաճառված են Արգախի
հոլւարձանները, բայց թիրա-
խավորված է նաև Սյունիքը,
Տավուշը... Զես կարող ասել
վաղն ինչ կլինի: Քետեւարար,
դեեւ է ունենանք հաճընդհա-
նուր ծրագրեր, համատեղ բայլեր
ձերաբարեւմ:

Եվ այսպիսի գրես արդեն դառտաւս է, որը հեղինակել է դրկու 3 ամին Դուռ-Թքագուշը՝ Թափթի եւ Կալիֆոռնիայի համալսարանների միջազգային ճանաչում ունեցող գիտնականներ՝ Որիսինա Սարանցիի եւ Սերգ Լա Պորտայի հետ միասին։ Ամենայն Շայոց կաթողիկոսի աջակցությամբ Սայր արքու Ս. Էջմիածնի հրատակչությունը բռնակել է անգլալեզու գրեսը, որի խորացին է «Armenian Cultural-Religious Heritage of Artsakh (Major Sites In The Territories Currently Occupied By Azerbaijan)»։ Եվ այս՝ «Արցախի Շայլական հոգեւոր-մշակութային ժառագությունը (Աղրբեջանի կողմից

Այսօր աղբեջանցիները ժարում կենաց կեղծել դասնությունը՝ իրենց հայտարարում են աղվանցիների հետմորդներ, իսկ Արցախը՝ «Դամական Աղվանիք» մաս։ Բայց Եվրոպայում կրթված մարդիկ, անաչառ գիտնականները գիտեն, որ դա այդ-դես չէ։ Այս, եղել է Աղվանիք, եղել են աղվանցիները։ Բայց դա եղել է առանձին դամական երկիր եւ ժողովուրդ, եւ չեն կարող կապ ունենալ իրենց հետ, ասում է հայագետը։

Հայաստանում եղած օրերին
նա մասնակցել է նաև Սուրբ
Էջմիածնում Գարեգին Բ կաթո-
ղիկոսի օրինությամբ եւ նախա-
ձեռնությամբ Մայր Աթոռի Զա-
րդարչական կենտրոնի ու Արցա-
խի հոգեւոր-ճշակութային ժա-
ռանգության դահլանձան
հանձնախմբի կազմակերպված
«Միջազգային կրոնական ա-
զատություն եւ խաղաղություն»
խորագորվ Երկօրյա համաժողո-
վին (սեպտեմբերի 9-10), որին
մասնակցում էին Մայր աթոռի
միաբաններ, ինչ Եկեղեցների
եւ քիսունեական կառույցների
ներկայացուցիչներ, ազդեցիկ
գիտականներ ու հասարակա-
կան գործիչներ տարբեր երկրնե-
րից: Յուների թվում է եղել նաև Արցա-
խի բարեկամ բարոնուի Քերոսին:

Դոկտոր Յամին Դում-Թրագութը համաժողովը դիմարկում է որպես Վեցրին օջախի ամենակարեւոր նախաձեռնություն.

- Համաժողովի ընթացքում
բոլոր բանախոսները հանդիս ե-
կան արժեքավոր գելուցումնե-
րով: Եվ ամենակարենոր՝ իրա-
վական գնահատական էր sr-
կում Արցախի հայկական ժա-
ռանգության նկատմամբ կա-
տարվող ուժնագություններին: ՅՈՒՆԵՍԿՕԻ-ին եւ միջազգա-
յին կառույցներին կոչ էր արվում
ուսարդրության առանցքում դա-
հել Արցախի ճշակութային ժա-
ռանգության հետ կապված իրա-
տադիր խնդիրները: Դենվելով
Մարդու իրավունքների հանդին-
հանուր հոչչակագրում եւ տարա-
ծաշրջանային հետազա դայ-
նանագրերում ամրագրված
դրույթների վրա՝ վերահսկասա-
վեց այն գաղափարը, որ սուրբ
Վայրերը դեմք է դահղանակեն
ներկա եւ գալիք սերունդների
համար՝ արժանադատվու-
թյամբ, ամբողջականությամբ
եւ հարգանքով՝ իրենց անվան եւ
դավանանի ինքնության նկա-
մամբ, -ասում է դրույթը Յամին
Դուկ-Շրաբութ:

ՆԵՐՆԻ, որ համաժողովն ընդունել էր հրադարակվել է կոմյունիկեն (ամբողջությանք տեսնել Մայր աթոռի Տեղեկավական համակարգի ֆեստուարի էուում):

- Հարգելի՞ դոկտոր, իսկ ո-
րն մի դեմք է լինեն մեր հետա-
գա բայլերը այս դժվարին
դայլարը մինչեւ վերջ տանե-
լու օրենքում:

-Եր ոչնչացնում են ին ճշակույթը, ոչնչացնում են ին իմբությունը: Իսկ սա արդեն անվտանգության հարց է: Սա ճշակութային ցեղասպանություն է: Արցախում դա կանխելու եւ Զուլայի դարավոր խաչքարերի ճակատագրի կրկնությունը թույլ չտալու համար բոլորս դեմք է գործենի մեկտեղ ու համախմբված, -ասում է Արցախի ու Ղայաստանի բարեկամ դոկտոր՝ Շահման Հայրապետյան:

ՍՈՒՐԵՆ Թ. ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Τετραγωνικός

Ծուրջ 150 տարի առաջ, եր հայ ժողովուրդը հայսնկել էր իր դատմության հերթական բախտորու կեռնանում, անհրաժեշտություն առաջացավ նրա գոյության իրավունքն այս անգամ էլ դատավանակները դիվանագիտության խորհրդական կազմում: Ինչպես հայսնի է, այդ առաքելության դեկապարը Խորհյան Հայրիկն էր, որը հետագայում դառնացած ասում էր, որ եր գնացի Բեռլինի վեհաժողով՝ մեր ժողովորի իրավունքները բարձրաձայնելու համայն ածխարհով, միայն այդժամ հասկացա, որ նախ եւ առաջ դեմք է ունենալ ԻՐԱՎՈՒՆՔ ՈՒՆԵՆԱԼՈՒ իրավունք: Այդ իրավունքը նվաճում են գեներով: Երեխի լսել եթ երկարե ժերեփի մասին: Եվրոպական բաղաբակիրք ազգերը, որոնք մեզ թվում էին օրինադաշտ եւ արդար, խողահարությունից բացի ոչինչ մեզ չէվեցին: Զայ ժողովուրդը կարծես ձեռան սահնածանիթին դրսում հայսնկած անոթի երեխա լիներ, որի առջև բռլորդ փակեցին իրենց տան դռները: Զայ ժողովուրդը անմեր էր: Բայց ամենից կարեւորը, որ եւ հասկացա՝ այն էր, որ մենք ժերե չմետք է փնտենք դրսում....

Այսօր, դարձուկեն հետն էլ, մենք ոչ
միայն frsնաջան տերե են փնտրում, վի-
ճում այս կամ այն հավանական տիրոջ
առավելությունների ու վնասակար լինե-
լու հարցում, այլև հաճախ ազ ու ճախս
մեղադրում են նրանց, ոչ ավել ոչ դա-
կաս, դավաճանության մեջ: Խւկադես
խենթանալ կարելի այս տեսակ ու այս-
քան տեսական, առանց չափազանցու-
թյան՝ դարավոր կայուն ու անփոփոխ
համառության, անուղղելի մանկանու-
թյան համար: Իրավ է ասված, որ հայ ժո-
ղովուրդը յուրահատուկ, շատ ու շատ բա-
ներում առաջինը եղող ժողովուրդ է: Այս
բացառություն ուղղակի չկա:

Մի սարօդինակություն էլ ունենք. դարձեր շարունակ ինքներս մեզ կոչ ու բարող են անում լինել միասնական եւ ուժեղ: Բայց չը որ ուժեղներին սովորաբար չեն սիրում, բանի որ նրանի չեն կարող վերահսկվել: Ուժեղները լսում են իրենց ներքին ձայնին, գիտեն ինչի են արժանի եւ դատաստ չեն հրաժարվել դրանից: Նրանի ունեն ուժեղ արճաներ, որնն չեն կարող դոկվել կամ բայց այլպես: Անհնար է ոչնչացնել նրանց երկարյա ինքնասիրությունը, բարոյականությունը եւ հավատը իրեն հանդեղ: Դզորները կարողանում են դիմակայել ցանկացած ճշմարտության, ճակատագրի հարվածներին, նույնիսկ՝ դավաճանությանը: Նրանի սովորում են, թե ինչորս վերերը վերածել ինաստության եւ վայելել կյանք՝ հոգու խորփում դահղամնելով գեղեցկությունը, բնությունը եւ հավատը հաղթանակի նկանամբ:

Հետո էլ ուժեղները չեն կանգնում ու-
րիշների ճանապարհներին, առեւտուր
չեն անում հայրենիքով, եթանկու-
թյանք, ոչ մեկից եւ ոչ մի դեղում սե-
չեն մուրում: Բայց եթե Ասված այդ
զգացողությունն ուղարկի նրանց,
նրանի դա ընդունելու են որմես հիա-
նալի նվեր եւ երբեք չեն դավաճանի ոչ
այդ սիրում եւ ոչ էլ՝ իրենց սիրելիին:
Նրանի ապրում եւ գործում են ազնիվ,
չեն կեղծում իրենց լամանությունը, ու-
րիշներին չեն սպառեցնում ինչղետ
ապրել, այլ գերադասում են խորանալ
եւ զարգանալ հենց իրենի իրենց մեջ:
Պատասխանատու են իրենց ասածի եւ
արածի հաճար, եւ ընկնելու դեղում էլ՝
իրենի միայն իրենց են մեղադրում եւ, որ
ամենակատարն է, դասեր են բաղում
թուր և սմած պիտաներից: Ուժեղներն ը-

Ծփոթված շնորհակորանիներ անկախության երեսնամյակին

Լորից հուսալի են: Նրանց չեն կարող տեղվել իրենց սկզբունքներից, թույլ չեն տա իրենց կամֆին հակառակ ինչ-որ քան դարտադրեն, իրենք ել են խուսափում դարտադրել որեւէ քան որեւէ մեկին: Նրանք գիտեն նաև ինչպես ու երեխանալ, ինչպես ընդմիջ հրաժարվել վճասակար գաղափարներից: Երբեք խորհուրդ չի տրվում փորձության ենթարկել նրանց նվիրվածությունը, զգացմունքները, բնավորությունն ու համեմեռությունն:

Ուժեղների հետ կարողանում են մնալ միայն ուժեղները....Արդ, հարկավոր է նախ հասկանալ, մեկընդիւս ըմբռնել այս դարձ, քայլ իրավացի ու բոլոր դարագաներու իրենց արդարացնող գաղափարները, հետո այնքան ուժեղ լինել, որ հնարավոր դառնա ուժեղների հետ մնայ:

Անկախ ղետականությունը ցանկացած ազգի հավաքական աշխարհայացի բաղդալի գագարնակետն է: Մենք էլ 30 տարի առաջ ազատ կամացարտահայտությամբ ընտեղին այդ ժամանակարից: Այսօր էլ մեր վիճակը կարող էր ավելի լավը լինել, ինչու չէ, նաև՝ տաս ավելի լավը: Ինարկե, կարող էր նաև ավելի վատը լինել, բայ այսօր (սրանից վատից Ասված հեռութափի): Ինչ որ է: Այսօր նետնի փառք բոլոր նրանց, ովքեր այդ ժամանակարին իրենց կյանքը զոհեցին: Ծնորհակալություն նրանց, ովքեր անհամարնիր իրենց ներդրումն ունեցան այդ նոյատակներն իրականացնելու գործում: Միայն անձնական ժահի համար գործածների մեջն էլ իրենց վիզը: Ծնորհավորում եմ բոլորին անկախության տնի առթիվ եւ մատքում, որ Ասծոն կամոն մեր հավաքական երազանմների Դայաստանը օր առաջ իրականություն ուարնա...»

Այսօր լրացավ Հայաստանի անկախության վերականգնման կամ, որ նոյնը է, Հայաստանի երրորդ Հանրապետության ստեղծման 30-մյակը: Բարդու հակասական եղան այդ երեսուն տարիները: ՀՅ անկախության գործընթացն ընթացավ 1988թ. սկզբնավորված արցախյան շարժման զուգորդությամբ, շարժում՝ որն ասիհճանաբար վերածվեց ազատագրական դատերազմի: 1990թ. օգոստոսի 23-ին ընդունված անկախության մասին «Հռչակագիրը» մատնանշեց այն բաղաբական, ուստեսական եւ սոցիալական ուղենիւները, որոնց հիմքով դեմք է վերակերտվեց անկախությունը: Խոկ սեղսենքերի 21-ի համաժողովրդական հանրավվեն ժողովուրդը գնաց միակամ, այն համոզվածությամբ, որ ենեւ է մեր մեջ երա-

զի՝ ուժեղ, անկախ եւ ազատ Հայսա-
տան կերտելու ժամանակը:

Սակայն, սիդղված են արձանագրեանաեւ, որ, ցավոն, այդ երեսուն տարինեւութի ընթացքում, անկախությունը որպես գերազանց արժեք, դատառաբանված ու լրջորեն չիմնավորվեց, տեղ չգտաներ ժողովրդի հոգում եւ այդուն են մնաց սոսկ կենացի թեմա, մոդայի բառաեզրույթ: Ավելին, ժամանակի ընթացքում այդ վեհ գաղափարը գերեանոցվեց, մնաց թերագրային մակարդակում, ավելին՝ ուսմահարվեց հետևյալ դատաճաներով.

1. Արցախյան դատերազմում մեր հաղթանակը, 1991-98թթ. Վարված առաջին ճկում բաղադրականությունը, որը ընթանում էր մեր ինքնուրույնության անշաղման, արցախյան խնդրի առաջադարձության մասին կամացական լուծնան ճանապարհով կտրուկ օջախարձ կատարեց դեմք դարտվողական ուժին, առավելապահ տուրունը կամ ավելի ճիշճ՝ դրա բոլոր ներք իշխանության համանելու բուռն ցանկությունը, Արցախյան դուրս մնեած անականական ողբենթացիա:

2. 1998 թվականից սկսած այն ամ ձին, որն իշխանության եկան Արգա խի խնդրի ժահարկումով, բանակցու թյուններ վարեցին դարձյալ փոխզիջում ների, ավելին՝ զիջումների ճանապարհով։ Նրան նաև ժողովրդին ներծնչու էն այն թյուր համոզմունքը, որ հայոց բանակը տարածաշրջանում ամենա ճարտունակն է, սակայն երկու տասնա մյակից ավելի հայոց մայրերի սրերու իշխեց տագնապն ու անհանգստությունը, որ հանկարծ չլի սեփական զավակի կորսուի բոքը։ Արցախի խնդիրը ծառայեց որմես իշխանություն դահելու միջոց եւ ամեն անգամ ներին հակածու խանական շարժումների դեմքում նաև նանօվում էր արտաքին հարձակման վանգը։ Ինչդես նաեւ՝ իշխանության հասնելու միջոց՝ իշխանությունների ներադասելով այդ խնդրում զիջումների կամ նոյնիսկ դավաճանության գնայի լարասիսներով։

3. Բանակի եւ Արցախի ամրաղնդան ման բոլոր տակ մսխպեցին միլիարդա վոր ֆինանսական ռեսուրսներ, Քայլա տանում ձեւավորվեց *frtbaοιλիգարիստի* համակարգ, որն հարստանում էր հայրենա ասիրության շահարկմանը, առավելա լադաւատության մարմարով, անտեսելով Ադրբեյջանի *օրեգօր* ուժեղանալու հանգանակը եւ բազությունը չունենալով կամ կատար չհայտարարելով այս մասին, որ բանակցում են միայն ու միայն հողեր զիջելու ուրաքանչ եւ միան գանայն անխուսափելի էր, որ դա ըստ թանում էր Երևանի համատարած թափանց

Եւ կողոպուտի դայմաններում:

4. Մեր հարեւանների հետ նորմալ դիվանագիտության հարաբերություններ ձեւակիրելու գործընթացն ասիշճանաբար վերածվեց նրանց հետ սիհողոլաբար հարաբերությունների զնալու գործընթացի, քանի որ այդպես էին դահնջում մասնավորաբես Ռուսաստանի եւ Թուրքիայի շահերը:

5. Այդ ամենի արդյունքում, արդեն
մեկ տարի առաջ սկսված դաշտերազմը
մեզանից խլեց մի ամբողջ սերունդ,
լրիվ հորին հավասարեցրեց անկախու-
թյան վեհ գաղափարը, որի մասին նույ-
նիսկ արդեն ոնանի խոսում են բանահ-
րանիում: Արցախի գրեթե 75 տոկոսը
մնաց մեր թշնամուն:

Բայց եղածն արդեն անցյալում է, անկախությունն էլ, անօռւց, դեսք է նովեր, առանց ավելորդ ցուցանոլության եւ ամժագործոր ձառերի, մեր նահատակների աջքեւ խոնարհումով եւ այն ազգային անվտանգության հայեցակարգի մատուցումով, որը դեսք է տանի նորից անկախության նկատմամբ հավասի վերականգնանը եւ Հայաստանի Հանրապետության անկախության եւ ինքնիշխանության ամրապնդմանը: Ստեղծված դայնամներում դա դյուրին գործ չէ եւ դահանջում է հանախմբում, դավաճանական ձգտումների բացառում, փոխադարձ հարգանի, մեկը մյուսի նկատմանը սեր եւ հանդուրժողականություն: Եկել է ժամանակը, որ բռափենի ատելությունը, սխալ ենի հեռանանի, թերի ենի լրացնենի մեկս մյուսին: Մեր գործած սխալները չբարդենի ուրիշների վրա: Վերջնականացես չդառնանի մեծերի բաղադրականության կցորդը, չաղթենի ողորմության ձեռք մեկնելով: Հաղորդ է նա, ով ունի կամի, ունի խելիք. այդ դեղորամ ուժն ինքնաբերաբար կգա: Ծնորհավոր անկախության տոնը, հոգեկան անդորր, արիություն եւ սեր մեր ժողովրդ:

ηին, որին հիմնական ուղղորդողը հայ բաղաբական միտք ունի է լին՝ անցյալի դասերով հղված եւ կոփված։ Փառ անկախության բոլոր նահատակներին։ Խոնարհում նրանց եւ ապրող հերոսներին։

Եկեւ չճռառանամ, որ ինչողևս իրավամբ ձեւակերպել է որո՛քեսոր Ալեքս Ստեփանյանը, մենին միշտ ասում ենք Դայրենիկը մեր մայրն է, մեր ծնողն է։ Բայց այսօր անհրաժեշտ է փոխել բեւեռները եւ ասել, որ ՀԱՅՐԵՆԻՔԸՆ ՄԵՐ ԶԱՎԱԿՆ Է, իսկ հայ մարդն իր զավակին երթեւ չի լիւ եւ չի լիի... Դայ մարդն անուր է, առաֆելություն ունի այս աշխարհում նախ եւ առաջ իր միասնականությամբ, բանի որ «Տեղն է միայն ընդունակ դնել հավիտենական, սրբազն եւ գորավոր նորատակ։ Տեղի հավիտենական խնդիրը Դայրենիկն է։ Տեղի հանար դա ո՞չ թե շահագործելի հող է եւ ավելի լավ առելու միջոց,

այլ՝ էռթյան դահանց» (Դայկ Ասարյան): Իսկ անկախությունն իսկապես բացաձակ արժեք է եւ անգամ այս դժվարին դայմաններում անկախությունը բննարկման կարիք չունի: Դա, ինչողևս հաճախ կրկնում էր **Վազգեն Սարգսյանը**, մարդու ընչելու, մարդու ապրելու, ծնվելու, սիրելու դես բան է: Այդ ամեն ինչի հավաքականությունն է անսահմանը:

Ընորհավորում եմ անկախության երեսամյակը: Միանում այդ առիթով հնչած անկեղծ, հոգու խորից ու գիտակցված բոլոր մաղթաներին:

Թերեյան մշակութային միությունը շարունակում է բարեգործական ծրագիրը Արցախի բռնագրաված Բերձորի Վահան Թերյանի անվան դրոնի կողեկիցի եւ սաների ընտանիքների հետ:

«Ազգ»ի մայիս անսվա համարներից մեկում մենք անդրադարձել ենք Միացյալ Նահանգների եւ Կանադայի Թերյան Մշակութային միության մի ծրագրի, որով գործընկեր՝ Վայոց Զորի «Սյունիֆ-Զարգացում» հասարակական կազմակերպության տեղի կարող ուժեղի հետ մեկտեղած այլ ուժեղով, Արցախի բռնագրաված Բերձորի Վահան Թերյանի անվան դրոնի կողեկիցի եւ սաների ընտանիքների գրավածությունն աղահովելու համար տարածեցին մեղվարնամիներ, փեթակներ եւ այլ գործիներ: Դա սոցիալական-բարեգործական ծրագրերի իրականացման առաջին փուլն է:

Սոնեալի թվու վաշչության անդամ Արթ Մանուկյանի նախաձեռնությամբ եւ հովանավորների միջոցներով իրականացավ գաղափարի եւ կորորդ փուլը՝ «Ընտանի կենդանիներ ընտանիքներին» ծրագրով: Ծրագրի, որի շահառուն կարող էնդ դառնալ Արցախի Բերձորից տղահանգած կարիքավոր բազմանդամ ընտանիքներ: Բերձորի Վահան Թերյանի անվան դրոնի ընօրինութի՝ Անհին Քոսակյանը տարածեց Վայոց Զորի տարբեր գյուղերում բնակող այն ընտանիքների ցանկը, որոնք ցանկություն, հնտություններ եւ անհրաժեշտ միջավայր ունեն խնամելու ընտանի կենդանիների:

«Սյունիֆ-Զարգացում» կազմակերպության հնտությամբ օժակած թիմը մեկնեց գյուղական հասցեներով, հանդիպեց ընտանիքներին, ուսումնասիրեց այն անասնազոմները, որտեղ դեմք է խնամեն ու դահեն կենդանիներին: Երբ բավարա համարվեցին դայմաններ՝ անասնաբուժի հետ ընտրվեցին առողջ, որակյալ կենդանիներ, որոնք ել եղափոխվեցին ու համանական շահառու 4 ընտանիքների:

Ավագյան Հովհաննեսի 6 հոգանոց ընտանիքն աղբում է Վայոց Զորի Սեր գյուղում, Հովհաննեսի խոսիվ՝ ինքը կլարդանա խնամել 2 կով, դայմանազիրն էլ ստրազել ու համաձայնվել է 2 տարու հետ 1 հոր տարածել Արցախից տղահանգած այլ ընտանիքի, մինչ այդ՝ կաթը, կարաօք, մածունը կօգտագործի ընտանիքի կարիքների համար:

Արագած՝ Բերձորի Վահան Թերյանի դրոնի սան է, այժմ 5 հոգանոց ընտանիքի հետ աղբում է Վայի Հերիեր գյուղում: Ընտանիքի անդամները կխնամեն, ինքն էլ կօգնի ծնողներին խնամելու 6 գործներին, մանավանդ, որ տաճարվել է նաեւ առաջիկա 4 ամիսների համար նախատեսված կեր, հետո իրեն կատահովեն անհրաժեշտ կերը:

Ջիշակյան Լուսինես իր 4 հոգանոց ընտանիքով աղբում է Մալիչկա գյուղում: Նա նոյնու 2 կով է ստացել, ու անասնազոն եւ անասնազոն եւ անասնագործ կարիքի համար փոքր խորհանոց:

Մեկտեղած ուժեր՝ հանուն Արցախից բռնագաղթվածների

Հոգանոց ընտանիքի հետ, ծրագրի շրջանակներում ստացած 2 կով, ուստի ու գործ են, քայլ ախր եղբոր ընտանիք մեծ է, բնելու տեղու անգամ մեղ է, երեկ տուտով գնան տուն վարձեմ, առանձին աղբեմ, եղբայր կօգնի, կաշսատեմ, կաղրեմ:

Ջիշակյան Լուսինես իր 4 հոգանոց ընտանիքով աղբում է Մալիչկա գյուղում: Նա նոյնու 2 կով է ստացել, ու անասնազոն եւ անասնազոն եւ անասնագործ կարիքի համար փոքր խորհանոց:

Ամառվա ընթացքում հաջողվել է խոնհնձի գնալ եւ կենդանիների համար անասնակերպահետավորել ձմեռվա համար: «Հանգիս են, որ աղբեմ կենդանիների ձմեռվա կերը, կլարդ ու երեխաներ էլ թարմ կաթ ու մածուն կունենան»:

Հինգերորդ ընտանիքը, որին օգնեց Թօնի Հալեղին՝ կանադական Ակտեն Արմենիան հիմնադրամի միջոցով, Ասեփիան Թանգուին է, ընտանիքի անդամների թիվը՝ 6,

ունի 4 անչափահաս երեխա: Ստացել է 6 գործ եւ 4 անսվա համար կեր: Ընտանիքը տղափոխվել է Քաշարաղի շրջանի Վայոց Զորի գյուղում:

Ընորհակալություն են հայտնու հովանավորներին, աջակիցներին, որոնք մեկտեղած աշխատում են սիրով եւ անտարբեր չեն դատերազմի դատարանը տղափոխի մարդկանց ճակատին նկատմանը:

Ամերիկայի եւ Կանադայի մեջ Հայաստանի սերմանական վարչությունը գուցչություն գումար ուղարկել է Արցախի դրագությունը և 2021 թվականի սեպտեմբերի 21-ին:

Հայաստանի սերմանական վարչությունը գումար ուղարկել է Արցախի դրագությունը և 2021 թվականի սեպտեմբերի 21-ին:

Ամերիկայի եւ Կանադայի մեջ Հայաստանի սերմանական վարչությունը գումար ուղարկել է Արցախի դրագությունը և 2021 թվականի սեպտեմբերի 21-ին:

